

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NILS WAHL IŠVADA,
pateikta 2013 m. gruodžio 12 d.¹

Byla C-470/12

**Pohotovost' s. r. o.
prieš
Miroslav Vašuta**

(Okresný súd Svidník (Slovakija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais — Arbitražo teismo sprendimo priverstinis vykdymas — Vartotojų apsaugos asociacijos teisė įstoti į vykdymo procesą — Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Ieškovo pagrindinėje byloje ieškinio priverstinai vykdyti „atsiėmimas“ — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo prašymo neatsiėmimas — Teisingumo Teismo jurisdikcija“

1. Šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą *Okresný súd Svidník* (Svidnyko apygardos teismas) (Slovakija) prašo išaiškinti tam tikras Direktyvos 93/13/EEB² nuostatas, siejamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos³ 38 ir 47 straipsniais, ir nustatyti, ar vartotojų apsaugos asociacijoms, siekiančioms Sąjungos teisėje įtvirtinto aukšto vartotojų apsaugos lygio, turi būti suteikta teisė įstoti į arbitražo teismo sprendimo priverstinio vykdymo procesą.

2. Be formaliai Teisingumo Teismui pateiktų esminių klausimų, taip pat kyla klausimas, ar Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą. Iš tiesų, atsižvelgiant į su ginču pagrindinėje byloje susijusius nacionalinės procedūros pokyčius ir į tai, kad ieškovas atsiėmė ieškinį, bei atitinkamai į tikėtiną ginčo sprendimą, dėl kurio buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, iš pradžių turėtų būti nustatyta, ar Teisingumo Teismas dar turi priimti sprendimą, patikslinant, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iki šiol formaliai šio prašymo neatsiėmė.

3. Nepaisant abejonių, kurių pagrįstai gali kilti dėl to, ar vis dar reikia priimti sprendimą, ir neatsižvelgiant į tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė mažai informacijos, manau, kad bendradarbiavimo dvasia, kuri turėtų suaktyvinti prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūrą, galiausiai turėtų įtikinti Teisingumo Teismą neatsisakyti savo jurisdikcijos. Dėl esmės manau, kad pagal dabar galiojančią Sąjungos teisę nei nacionalinės teisės nuostata, kuria vartotojų teisių apsaugos asociacijai nesuteikiama teisė įstoti į arbitražo teismo sprendimo priverstinio vykdymo procesą, nei nacionalinės teisės nuostatoje, kuria tokia teisė suteikiama, nustatytas kompromisas nepažeidžia vartotojams suteiktos apsaugos veiksmingumo.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288).

3 — Toliau – Chartija.

I – Teisinis pagrindas

A – Direktyva 93/13

4. Pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

5. Minėtos direktyvos 7 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.

2. Pirmojoje straipsnio dalyje nurodytos priemonės apima nuostatas, pagal kurias asmenys arba organizacijos, pagal nacionalinės teisės aktus turinčios teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, gali pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus iškelti bylą teismuose arba kompetentingose administracinėse institucijose, kad būtų priimtas sprendimas dėl to, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir galėtų būti pritaikytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam tokių sąlygų naudojimui.

3. Tinkamai atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktus, antrojoje straipsnio dalyje nurodytos teisinės apsaugos priemonės gali būti atskirai arba kartu nukreiptos prieš kelis pardavėjus ar tiekėjus iš tos pačios ekonomikos sektoriaus arba prieš jų asociacijas, kurios naudoja arba rekomenduoja naudoti tas pačias bendrąsias sutarčių sąlygas arba panašias sąlygas.“

6. Direktyvos 93/13 8 straipsnyje išdėstyta:

„Valstybės narės gali priimti arba išlaikyti pačias griežčiausias Sutartį atitinkančias nuostatas šia direktyva reglamentuojamoje srityje, siekiant užtikrinti maksimalią vartotojo apsaugą.“

B – Slovakijos teisė

7. Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos Civilinio proceso kodekso 93 straipsnyje numatyta:

„1) asmuo, turintis teisinį interesą dėl proceso baigties, gali įstoti į bylą palaikyti ieškovo ar atsakovo reikalavimus, jeigu tai nėra procesas dėl skyrybų, santuokos galiojimo arba dėl nustatymo, ar santuoka buvo, ar ne.

2) juridinis asmuo, kurio veiklos tikslas yra teisių apsauga taikant specialią nuostatą, taip pat gali įstoti į bylą palaikyti ieškovo ar atsakovo reikalavimus.

<...>“

8. Šio kodekso 251 straipsnio 4 dalyje numatyta:

„Sprendimų taikymą ir vykdymo procesą, kaip tai suprantama pagal specialiąsias nuostatas <...>, reglamentuoja ankstesnių šalių nuostatos, jeigu minėtose specialiosiose nuostatose nenurodyta kitaip. Tačiau sprendimas visada priimamas nutartimi.“

9. Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos Vykdyto kodekso redakcijos (toliau – Vykdyto kodeksas) 37 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Proceso šalys yra kreditorius ir debitorius; kiti asmenys į vykstantį procesą gali įstoti tik šiame įstatyme numatytais atvejais. Teismui priimant sprendimą dėl vykdyto išlaidų antstolis taip pat laikomas proceso šalimi.“

10. Pagal Įstatymo Nr. 250/2007 dėl vartotojų apsaugos 25 straipsnio 1 ir 2 dalis asociacija gali pateikti ieškinį dėl vartotojų teisių apsaugos administracinėse institucijose ar teismuose arba būti proceso šalis, jeigu tokie tikslai yra pagrindinis jos veiklos dalykas arba jeigu ji yra įtraukta į Nacionalinės komisijos įgaliotų asmenų sąrašą nepažeidžiant teismo teisės išnagrinėti, ar šiam juridiniam asmeniui leidžiama pateikti ieškinį kiekvienoje byloje. Be to, remdamasi įgaliojimu, asociacija gali atstovauti vartotojui valstybinių institucijų procedūrose dėl jo teisių įgyvendinimo, įskaitant žalos, padarytos pažeidžiant vartotojo teises, atlyginimą.

II – Faktinės bylos aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

11. Faktinės bylos aplinkybės, kurias glaustai išdėstė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, galima apibūdinti taip.

12. Ieškovė pagrindinėje byloje *Pohotovost' s. r. o.* (toliau – *Pohotovost'*) suteikė vartojimo paskolą M. Vašuta, atsakovui pagrindinėje byloje⁴.

13. Dėl nenurodytų priežasčių 2010 m. gruodžio 9 d. sprendimu *Stály rozhodcovský súd* (Nuolatinis arbitražo teismas) nurodė M. Vašuta grąžinti šiai bendrovei neapibrėžtą sumą. Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo pateikta informacija, arbitražo teismo sprendimas tapo galutinis ir vykdytinas.

14. Paskui *Pohotovost'* kompetentingam antstoliui pateikė prašymą vykdyti arbitražo teismo sprendimą pagal galiojančias Slovakijos teisės nuostatas. 2011 m. kovo 25 d. antstolis pateikė prašymą *Okresný súd Svidník* suteikti leidimą vykdyti minėtą arbitražo teismo sprendimą. Tų pačių metų birželio 29 d. šis teismas nusprendė, kad nereikia vykdyti sprendimo dalies, susijusios su delspinigių išieškojimu, ir nepatenkino antstolio prašymo įpareigoti padengti vykdyto proceso išlaidas, susijusias su sprendimo dalimi, kurios nereikia vykdyti.

15. 2011 m. rugsėjo 9 d. *Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS* (vartotojų apsaugos asociacija HOOS, toliau – asociacija HOOS) pateikė prašymą įstoti į vykdyto procesą. Iš esmės ji tvirtino, kad antstolis, kurį praeityje siejo darbo santykiai su *Pohotovost'*, nesilaikė pareigos būti nešališkas ir kad, be to, reikia sustabdyti šį procesą.

16. 2012 m. kovo 27 d. bendrovė *Pohotovost'* savo ruožtu paprašė neleisti asociacijai HOOS įstoti į procesą, nes Vykdyto kodekse tokia galimybė nenumatyta.

17. 2012 m. gegužės 24 d. aukščiausių tarnybinių laipsnų turinčio teismo tarnautojo sprendimu⁵ prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė neleisti minėtai asociacijai įstoti į vykdyto procesą ir kartu atmetė jos pateiktus prašymus.

4 — Pagal informaciją, kurią sužinojau skaitydamas nacionalinę bylą, ši sutartis buvo pasirašyta 2010 m.

5 — Toks apibūdinimas įrašytas prašyme priimti prejudicinį sprendimą. Nėra įmanoma nustatyti, ar šis tarnautojas yra teisėjas, ar ne.

18. 2012 m. birželio 18 d. asociacija HOOS apskundė šį sprendimą tam pačiam prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Ji pareiškė, kad M. Vašuta buvo nepakankamai informuotas, kad teismas jam *ex officio* nesuteikė pakankamos apsaugos dėl nesąžiningos arbitražinės išlygos ir nepadarė teisinių išvadų dėl to, kad vartojimo paskolos sutartyje nenurodyta bendros paskolos kainos metinė norma (BPKMN). Kaip teigė ši asociacija, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas netinkamai taikė teismų praktiką⁶.

19. Būtent šiomis aplinkybėmis *Okresný súd Svidník* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar <...> Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 dalis, 8 straipsnis, siejami su Chartijos 47 ir 38 straipsnio nuostatomis, aiškintini kaip draudžiantys tokias nacionalinės teisės nuostatas, kaip antai Vykdyto kodekso 37 straipsnio 1 ir 3 dalis, kuriomis vartotojų teisių apsaugos asociacijoms neleidžiama įstoti į vykdymo procesą?
2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta taip, kad minėta teisės norma neprieštarauja [Sąjungos] teisei: ar Vykdyto kodekso 37 straipsnio 1 ir 3 dalys aiškintinos taip, kad jose nedraudžiama nacionaliniam teismui, remiantis [minėtos direktyvos] 6 straipsnio 1 dalimi, 7 straipsnio 1 dalimi ir 8 straipsniu, leisti vartotojų teisių apsaugos asociacijoms įstoti į vykdymo procesą?“

III – Analizė

A – Dėl klausimo, ar Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą

20. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismui nurodytus pokyčius, iš esmės susijusius su tariamu ieškinio dėl priverstinio vykdymo M. Vašuta atžvilgiu atsiėmimu, kuriuos plačiau išnagrinėsiu vėliau, yra pagrįsta kelti klausimą, ar Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl jam pateiktų prejudicinių klausimų.

21. Pirmiausia ir atsižvelgiant į tai, ką jau esu pareiškęs⁷, man atrodo būtina, kad Teisingumo Teismas išlaikytų sąlygiškai griežtą požiūrį į savo jurisdikcijos sritį.

22. Žinoma, yra aiškiai nustatyta, kad, atsižvelgiant į bylos ypatumus, nacionalinis teismas tam, kad galėtų priimti sprendimą, gali geriausiai įvertinti ir minėto ieškinio būtinumą, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą⁸.

23. Todėl atrodo, kad yra pakankamai įprasta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme faktiškai egzistuojantį nagrinėjamą ginčą, lemiantį Teisingumo Teismo jurisdikciją, prilyginti su tuo susijusios pateiktų klausimų svarbos vertinimui, kuris savo ruožtu susijęs su atsakymų veiksmingumu ginčui pagrindinėje byloje išspręsti.

24. Taigi, nors galima lengvai pripažinti, kad pateiktų klausimų veiksmingumas gali būti preziumuojamas, daug sunkiau padaryti išvadą, kad nuo to momento, kai Teisingumo Teismui pateikiamas klausimas, jis privalo, išskyrus išimtines aplinkybes, pasiskelbti turįs jurisdikciją. Iš esmės jurisdikcija, ypač Teisingumo Teismo, turi būti ne preziumuojama, o patvirtinama.

6 — Ji remiasi 2009 m. spalio 6 d. Sprendimu *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, Rink. p. I-9579) ir 2010 m. lapkričio 16 d. Nutartimi *Pohotovost'* (C-76/10, Rink. p. I-11557).

7 — Žr. mano išvadą byloje *Macinský ir Macinská* (C-482/12), kuri šiuo metu nagrinėjama Teisingumo Teisme.

8 — 2010 m. spalio 21 d. Sprendimas *Padawan* (C-467/08, Rink. p. I-10055, 21 ir paskesni punktai bei juose nurodyta teismų praktika) ir 2010 m. gruodžio 9 d. Sprendimas *Fluxys* (C-241/09, Rink. p. I-12773, 28 punktas).

25. Iš to išplaukia, kad, priešingai sąlyginiam lankstumui, kuris, mano nuomone, turi būti būdingas pateiktų klausimų tikrosios svarbos vertinimui (ši klausimą nagrinėsiu šios išvados antroje dalyje), Teisingumo Teismas turi būti budresnis vertindamas patį ginčo egzistavimą.

26. Šis egzistavimas yra esminė Teisingumo Teismo jurisdikcijos sąlyga, kuri gali, prireikus net privalo, būti iškelta *ex officio*⁹.

27. Beje, teismų praktikoje aiškiai nustatyta, kad nacionaliniai teismai turi teisę prašyti Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą tik tuo atveju, jeigu jie realiai nagrinėja bylą ir turi priimti sprendimą, kuriame gali būti atsižvelgta į prejudicinį sprendimą¹⁰. Todėl Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos išnagrinėti prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kai sprendimo priėmimo metu procesas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme jau baigtas¹¹. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą, vadinasi, ir Teisingumo Teismo jurisdikcija, grindžiama ne tuo, kad suformuluojamos patariamiosios nuomonės bendro pobūdžio arba hipotetiniais klausimais¹², o tuo, kad reikia veiksmingai išspręsti esamą ginčą. Jei pastarasis yra pasibaigęs, kartu dingsta ir būtinybė atsakyti į prejudicinius klausimus.

28. Šios išvados, apie kurias buvo neseniai priminta¹³, turi ne tik praktinę vertę ta prasme, kad *in fine* gali padėti racionalizuoti bylą, kurias turi nagrinėti Teisingumo Teismas, srautą. Šiomis išvadomis naudojamosi nustatant Teisingumo Teismui suteiktą vaidmenį šioje srityje, t. y. teisminio aiškinimo jurisdikciją, kuria negali būti naudojamosi abstrakčiai, ji privalo būti susieta su realiu pagrindinėje byloje pateiktu klausimu. Priešingu atveju Teisingumo Teismui būtų didelis pavojus įsivelti į teisinį ginčą, kuris galiausiai neturėtų nieko bendra su Sąjungos teisės išaiškinimu¹⁴. Remiantis šiais principais neišvengiamai galima teigti, kad jeigu paaiškėja, jog prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikti klausimai nėra susiję su realiu ginču, Teisingumo Teismas neturi į juos atsakyti.

29. Neginčytina, kad būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su realiu jam pateiktu nagrinėti ginču. Kaip buvo nustatyta Sprendime *Foglia*¹⁵, būtina, kad nacionaliniai teismai, kai tai vienareikšmiškai nematyti iš bylos, išaiškintų priežastis, kodėl jie mano, kad ginčui išspręsti būtina atsakyti į jų klausimus. Teisingumo Teismo pareiga gerbti nacionaliniam teismui tenkančią atsakomybę reiškia, kad nacionalinis teismas savo ruožtu turi atsižvelgti į Teisingumo Teismo vykdomą prejudicinio sprendimo funkciją. Taigi Teisingumo Teismas neseniai vėl nusprendė, kad neturi priimti sprendimo tuo atveju, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nepaisydamas jam pateikto raginimo, neatsiėmė prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir neapibrėžė savo pozicijos dėl raidos arba įvykio poveikio, apie kurį Teisingumo Teismas žinojo, kiek tai susiję tiek su pagrindinėje byloje turimu priimti sprendimu, tiek su prejudicinių klausimų svarba ginčui pagrindinėje byloje išspręsti¹⁶.

30. Kokią išvadą iš šių principų padaryti nagrinėjamu atveju šioje byloje?

9 — Be kita ko, žr. 2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *UGT-Rioja ir kt.* (C-428/06– C-434/06, Rink. p. I-6747, 40 punktas) ir 2012 m. spalio 22 d. Nutartį *Šujetová* (C-252/11).

10 — Šiuo klausimu žr. 2005 m. sausio 20 d. Sprendimą *García Blanco* (C-225/02, Rink. p. I-523, 27 punktas) ir 2009 m. kovo 24 d. Nutartį *Nationale Loterij* (C-525/06, Rink. p. I-2197, 10 ir 11 punktai).

11 — 1988 m. balandžio 21 d. Sprendimas *Pardini* (338/85, Rink. p. 2041, 11 punktas) ir 1991 m. spalio 4 d. Sprendimas *Society for the Protection of Unborn Children Ireland* (C-159/90, Rink. p. I-4685, 12 punktas).

12 — 2013 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Romeo* (C-313/12, 40 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

13 — Žr. minėtą Nutartį *Šujetová* (27–32 punktai) ir 2013 m. spalio 24 d. Sprendimą *Stoilov i Ko* (C-180/12, 39, 44 ir 46 straipsniai).

14 — Pavyzdžiui, atsižvelgiant į pagrindinę bylą, skaitant rašytines pastabas, iš tiesų atrodo, kad Slovakijos teismai skirtingai aiškina Civilinio proceso kodekso ir Vykdomo kodekso nuostatas dėl vartotojų apsaugos asociacijos teisės įstoti į vykdymo procesus. Prie to prisideda įtarimai dėl tokioje procese dalyvaujančių asmenų, kaip antai vykdymo procesą atliekančio antstolio, šališkumo (žr. šios išvados 15 punktą).

15 — 1981 m. gruodžio 16 d. sprendimas (244/80, Rink. p. 3045, 17 ir 20 punktai).

16 — Tokios aplinkybės buvo byloje, kurioje buvo priimtas 2013 m. birželio 27 d. Sprendimas *Di Donna* (C-492/11, 28 punktas). Šiuo klausimu taip pat žr. minėtą Sprendimą *Stoilov i Ko* (39, 44 ir 46 punktai).

31. Kalbant apibendrintai, Teisingumo Teismas susiduria su tam tikra situacija, kuriai būdingi du aspektai.

32. Pirma, *Pohotovost'* rašytinėse pastabose, pateiktose pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnio 2 dalį, be kita ko, Teisingumo Teismui pranešė, kad 2012 m. lapkričio 14 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui įteikė pareiškimą, kuriame nurodė, kad atsiima visą prašymą vykdyti, ir kartu paprašė vykdymą „sustabdyti“. *Pohotovost'* pastabose pabrėžė, kad, kaip tai numatyta Vykdyimo kodekso 57 straipsnio 1 dalies c punkte, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėjo priimti sprendimą dėl ieškinio atsiėmimo ir kartu užbaigti vykdymo procesą ir kad bet kuriuo atveju, žinant, kad ginčas pagrindinėje byloje baigtas, Teisingumo Teismas neturi priimti sprendimo dėl šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą.

33. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Teisingumo Teismui paraginus patvirtinti, ar, atsižvelgiant į šitaip pareiškštą atsisakymą, jis dar turi išspręsti ginčą, pagal kurį buvo pateikęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą, ir ar tokiomis aplinkybėmis neatsiima šio prašymo, 2013 m. liepos 2 d. raštu tik nurodė, kad byla neišspręsta ir kad dėl to jis tikrai neatsiima prašymo. Šis teismas 2013 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo Teisme gautu raštu papildė šią informaciją ir nurodė, kad tikrai susipažino su *Pohotovost'* prašymu „sustabdyti“¹⁷ vykdymo procesą ir kad, be to, byla yra *Krajský súd v Prešove* (Prešovo regiono teisme), kuriam yra įteiktas apeliacinis skundas dėl nutarties pateikti šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

34. Iš tiesų, yra gana keista ir gaila, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pirma, nemanė, kad būtina Teisingumo Teismui pranešti apie procesinį įvykį praėjus šiek tiek daugiau nei mėnuo po šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo ir kad po to, nors Teisingumo Teismas paprašė tokios informacijos, jis nenurodė dėl kokių konkrečių priežasčių manė, kad pagrindinė byla tebėra nagrinėjama teisme, nepaisant to, kad atrodo, jog egzistuoja visiškos priklausomybės santykis tarp vykdymo proceso nacionaliniu lygmeniu ir šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą.

35. Iš tiesų, atsižvelgiant į bendradarbiavimo principus, kuriais reikia vadovautis esant santykiams tarp Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų¹⁸, buvo galima tikėtis, kad tokiomis aplinkybėmis ir Teisingumo Teismui pateikus klausimą dėl šio aspekto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateiks informaciją apie tokio atsiėmimo teisinės pasekmės jo pareigai vykdyti, kad pagrįstų atsakymo į prejudicinius klausimus būtinumą ginčui išspręsti ir kartu – Teisingumo Teismo jurisdikciją.

36. Tačiau jeigu tokiu atveju, kaip šioje byloje, kyla abejonė dėl procesinio įvykio pasekmių pačiam ginčo buvimui vertinimo, ta abejonė turi būti tam tikra prasme išskaidyta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo naudai. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, siekdamas išvengti tvirto jo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo kliūčių, ne kartą stengėsi pasitikėti nacionalinio teismo sprendimu¹⁹.

17 — Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad 2012 m. gruodžio 27 d. jam buvo pranešta apie šį prašymą.

18 — Šiuo klausimu reikia priminti, kad Rekomendacijų nacionaliniams teismams dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikimo (OL C 2012, 338, p. 1) 30 punkte aiškiai pasakyta, kad gero proceso dėl prejudicinio sprendimo priėmimo Teisingumo Teisme organizavimo sumetimais ir siekiant išsaugoti šio proceso veiksmingumą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas turėtų informuoti Teisingumo Teismą apie visus kilusius atskiruosius proceso klausimus, galinčius turėti poveikio jo prašymui.

19 — Šiuo klausimu žr., be kita ko, 1974 m. sausio 16 d. Sprendimą *Rheinmühlen-Düsseldorf* (166/73, Rink. p. 33, 4 punktas) ir 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Cartesio* (C-210/06, Rink. p. I-9641, 96 punktas).

37. Be to, nereikia pamiršti, kad pagal prejudicinio sprendimo procedūrą, kuria nustatomas teismų tarpusavio dialogas, būtent nacionalinis teismas yra Teisingumo Teismo privilegijuotas partneris. Šios bylos aplinkybėmis atrodo sunku pasitikėti vienos iš šalių pagrindinėje byloje pateikta informacija, kad būtų padaryta išvada, jog pagrindinė byla nuo šiol visiškai neturi dalyko²⁰ ir todėl Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos.

38. Atsižvelgdamas į bendradarbiavimo ir savitarpio pasitikėjimo principus, kuriais reikia vadovautis esant santykiams tarp Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų, manau, kad Teisingumo Teismas, nepaisydamas nieko, turi pasitikėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo priimta išvada, todėl neatsisakyti jurisdikcijos.

B – Dėl prejudicinių klausimų

39. Pirmiausia reikia išnagrinėti prejudicinių klausimų tikrąją reikšmę, o kartu ir jų priimtinumą, nes šiuo klausimu Slovakijos ir Vokietijos vyriausybės savo rašytinėse pastabose pateikė rimtų abejonių.

40. Šių šalių vyriausybės iš esmės teigė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė, kokių pagrindų minėtos Direktyvos 93/12 nuostatos siejasi su ginču pagrindinėje byloje ir kodėl reikalingas Teisingumo Teismo atsakymas minėtam ginčui išspręsti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neprašo jokio išaiškinimo, kuris būtų susijęs su galimai nesąžiningų sutarties sąlygų vertinimu, o siekia įgyti teisę kontroliuoti nacionalines procesines taisykles, kurioms netaikomas toje direktyvoje nustatytas derinimas. Be to, Slovakijos vyriausybė pabrėžė, kad antrasis klausimas, kuriuo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo pareikšti savo poziciją dėl nacionalinės teisės nuostatų, bet kuriuo atveju turi būti pripažintas nepriimtiniu.

41. Savo ruožtu manau, kad nors keliama klausimai dėl pateiktų klausimų priimtumo yra visiškai suprantami, Teisingumo Teismas turi stengtis, kiek tai įmanoma ir vadovaudamasis bendradarbiavimo principu, kuriuo grindžiama prejudicinio sprendimo procedūra, naudingai atsakyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

42. Taigi negalima atmesti galimybes, kad pateikti klausimai, atsižvelgiant į pagrindinės bylos kontekstą, vertinami bendrai ir šiek tiek performuluoti, gali būti reikšmingi.

43. Iš tiesų atrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pateikdamas du prejudicinius klausimus, ne tik prašo išaiškinti Direktyvos 93/13 nuostatas, siejamas Chartija, bet ir klausia, ar vartotojų apsaugos nuo nesąžiningų sąlygų sistemos veiksmingumą, vienaip ar kitaip, pažeidžia nacionalinės teisės normos, kuriomis vartotojų apsaugos asociacijoms nesuteikiama teisė įstoti į arbitražo sprendimo vykdymo procesą.

44. Šiuo klausimu iš nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje asociacija HOOS pageidavo, kad jai būtų leista įstoti į vykdymo procesą, kurį *Pohotovost'* pradėjo prieš M. Vašuta, nes ji manė, kad sprendimu tik iš dalies sustabdyti vykdymo procesą ir vykdyti likusią dalį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas *ex officio* nesuteikė vartotojui pakankamos apsaugos nuo nesąžiningos arbitražinės išlygos ir nenurodė visų teisinių pasekmių dėl to, kad vartojimo paskolos sutartyje nenurodyta BPKMN.

20 — Šiuo požiūriu pagrindinė byla skiriasi nuo bylos, kurioje priimta minėta Nutartis *Šujetová*,ėjusi iš karto po E. Šujetová, apsaugos gavėjos pagal Direktyvą 93/13, prašymo atšaukimo, o ne po vienintelės kredito bendrovės pateiktos informacijos.

45. Beje, atsižvelgdamas į procesinį atspalvį, kurį įgijo bylos, susijusios su Direktyvos 93/13 nuostatų aiškinimu, galiu lengvai suprasti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejones. Tai konkrečiai patvirtina prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo šiuo klausimu nurodyti sprendimai²¹ ir apskritai ta Teisingumo Teismo praktika šioje srityje, kuria, prisiminus procesinės autonomijos principą, jis apribotas veiksmingumo ir lygiavertiškumo principais²².

46. Todėl manau, kad reikia šiek tiek performuluoti pateiktus klausimus taip, kad jais būtų siekiama nustatyti, ar pagal Sąjungos teisę, būtent pagal Direktyvoje 93/13 nustatytą apsaugos sistemą, reikalaujama, ar, priešingai, neleidžiama vartotojų apsaugos asociacijai įstoti į arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą.

47. Šitaip patikslinęs toliau paaškinsiu, dėl kokių motyvų, pritardamas Slovakijos ir Vokietijos vyriausybių bei Europos Komisijos ginamai pozicijai, manau, kad sprendžiant klausimą dėl vartotojų apsaugos asociacijų įstojimo teisės į konkrečius ginčus Sąjungos teisė netaikoma nei tiesiogiai, nei netiesiogiai. Nurodęs, dėl kokių priežasčių Direktyvos 93/13 nuostatos ir apskritai Sąjungos teisė nedraudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią vartotojų asociacijai nesuteikiama teisė įstoti į procesą (toliau išdėstyta 1 antraštinė dalis), pažymėsiu, kodėl, priešingai, nenustatytas draudimas, kad remiantis tam tikra nacionaline nuostata arba nacionalinio teismo sprendimu būtų leidžiama įstoti į tokį procesą (toliau išdėstyta 2 antraštinė dalis).

1. Direktyvos 93/13 nuostatos neprieštarauja nacionalinės teisės nuostatai, pagal kurią vartotojų asociacijai nesuteikiama teisė įstoti į procesą

48. Visų pirma iš tiesų reikia pažymėti, kad Direktyvos 93/13 nuostatose, ypač tose, kurias paminėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nėra jokios nuorodos į galimą vartotojų apsaugos asociacijos teisę apskritai įstoti į konkrečius ginčus²³, ypač į arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą.

49. Apskritai Direktyva 93/13, kuria įgyvendinamas tik minimalus derinimas, nederinamos procesinės priemonės, kuriomis šios asociacijos gali pasinaudoti²⁴.

50. Vis dėlto reikia nustatyti, ar Direktyvoje 93/13 nustatytų tikslų, būtent paminėtų jos 6 ir 7 straipsniuose, siekimas turi netiesiogiai įtvirtinti tokią teisę atsižvelgiant į veiksmingumo principą, kuris vienintelis ginčijamas šioje byloje.

51. Primenu, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, Direktyvoje 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio, taigi jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto parengtomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui²⁵.

21 — Minėtame Sprendime *Asturcom Telecomunicaciones*, buvo kalbama apie ieškinį dėl galutiniu tapusio arbitražo sprendimo, priimto vartotojui nedalyvaujant, priverstinio vykdymo ir apie vykdymo klausimus nagrinėjančio teismo pareigą *ex officio* įvertinti arbitražinės išlygos nesąžiningumą. Kalbant apie minėtą Nutartį *Pohotovost'*, toliau šiame sprendime nurodoma vykdymo klausimus nagrinėjančio teismo pareigą *ex officio* įvertinti paskolos sutartyje numatytos nuobaudos nesąžiningumą.

22 — Žr., be kita ko, 2012 m. birželio 14 d. Sprendimą *Banco Español de Crédito* (C-618/10) ir 2013 m. kovo 14 d. Sprendimą *Aziz* (C-415/11).

23 — Šis klausimas skiriasi nuo gynybos veiksmų, kuriuos gali vykdyti asociacijos (žr. šios išvados 59 ir paskesnius punktus).

24 — Žr. 2013 m. rugsėjo 5 d. generalinio advokato P. Mengozzi išvados byloje, kurioje priimtas 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimas *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León* (C-413/12), 19 punktą.

25 — 2000 m. birželio 27 d. Sprendimas *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* (C-240/98- C-244/98, Rink. p. I-4941, 25 punktas); 2006 m. spalio 26 d. Sprendimas *Mostaza Claro* (C-168/05, Rink. p. I-10421, 25 punktas) ir minėta Nutartis *Pohotovost'* (37 punktas).

52. Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią vartotojo padėtį, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos vartotojams nėra privalomos. Remiantis teismo praktika, tai yra imperatyvi nuostata, kuria sutartyje nustatytą kontrahentų teisių ir pareigų formalią pusiausvyrą siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti jų lygybę²⁶.

53. Siekdamas užtikrinti Direktyva 93/13 nustatytą apsaugą, Teisingumo Teismas taip pat ne kartą pabrėžė, kad egzistuojanti vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo nelygybė gali būti kompensuota tik pozityviais su sutartiniais santykiais nesusijusių subjektų veiksmais²⁷.

54. Išnagrinėjus Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su Direktyva 93/13, manau, aiškiai matyti, kad aptariamai „nesusijusių subjektų veiksmams“ pirmiausia yra teismo pareiga išspręsti ginčą neatsižvelgiant į ginčo pobūdį ar proceso etapą. Iš tiesų teismo pareiga *ex officio* įvertinti jam pateiktoje įvertinti sutartyje nustatytos sąlygos nesąžiningumą²⁸ yra tinkamas būdas pasiekti Direktyvos 93/13 6 straipsnio tikslą, t. y. kad konkrečiam vartotojui nebūtų privaloma nesąžininga sąlyga, ir prisidėti siekiant šios direktyvos 7 straipsnio tikslo, nes toks įvertinimas gali turėti atgrasomąjį poveikį, dėl kurio būtų nustoja naudoti nesąžiningas sąlygas sutartyse tarp pardavėjų ar tiekėjų ir vartotojų²⁹.

55. Tokiomis aplinkybėmis, kaip aptariamos pagrindinėje byloje, man atrodo, kad iš teismų praktikos aiškiai išplaukia, jog tokius veiksmus privalo atlikti teismas, nagrinėjantis bylą dėl galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo proceso. Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, kai nacionalinis teismas, nagrinėjantis ieškinį dėl galutinio arbitražo teismo sprendimo priverstinio vykdymo, pagal vidaus proceso teisės normas turi *ex officio* įvertinti arbitražinės išlygos neatitikimą nacionalinėms viešąją tvarką reglamentuojančioms normoms, jis taip pat turi *ex officio* įvertinti šios išlygos nesąžiningumą atsižvelgiant į minėtos direktyvos 6 straipsnį, kai tik jam tampa žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės³⁰.

56. Būtent šiais teismo veiksmais yra visiškai užtikrinamas vartotojų apsaugos nuo nesąžiningų sutarties sąlygų veiksmingumas, nes, nesant šalių susitarimo, tik teismas gali nesąžiningą išlygą pripažinti negaliojančia arba peržiūrėti jos turinį.

57. Remiantis Slovakijos vyriausybės pateikta medžiaga, iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 244/2002 dėl arbitražo proceso 2 straipsnio aiškinimas kartu su 45 straipsnio 1 dalies c punktu įpareigoja vykdančią teismą *ex officio* nuspręsti, kad tam tikrais atvejais nereikia priimti sprendimo dėl vykdymo, ypač jei arbitražo teismo sprendimu nustatoma prievolė, kurios faktiškai neįmanoma įvykdyti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ne tik privalo išnagrinėti ginčijamos paskolos sutarties sąlygų nesąžiningumą, bet ir priimti sprendimą dėl vykdymo nereikalingumo³¹.

26 — Minėto sprendimo *Mostaza Claro* 36 punktas; 2009 m. birželio 4 d. Sprendimas *Pannon GSM* (C-243/08, Rink. p. I-4713, 25 punktas) ir minėtos Nutarties *Pohotovost'* 38 punktas.

27 — Minėto Sprendimo *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* 27 punktas; minėto Sprendimo *Mostaza Claro* 26 punktas; minėto Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones* 31 punktas ir minėtos Nutarties *Pohotovost'* 39 punktas.

28 — Žr., be kita ko, minėtą Sprendimą *Banco Español de Crédito* (42–44 punktai) ir minėtą Sprendimą *Aziz* (46 ir 47 punktai).

29 — 2002 m. lapkričio 21 d. Sprendimas *Cofidis* (C-473/00, Rink. p. I-10875, 32 punktas); minėto Sprendimo *Mostaza Claro* 27 punktas ir minėtos Nutarties *Pohotovost'* 41 punktas.

30 — Šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Pannon GSM* 32 punktą; minėto Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones* 53 punktą ir minėtos Nutarties *Pohotovost'* 51 punktą.

31 — Primenu, kad minėtoje nutartyje *Pohotovost'* (40 ir 41 punktai) Teisingumo Teismas jau pateikė išsamius nurodymus dėl galimybių teismui, nagrinėjančiam sutartis, kuriose nenurodyta BPKMN.

58. Beje, iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą aiškiai matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, turėjęs priimti sprendimą iki arbitražo teismo sprendimo vykdymo pradžios, nepamiršo iškelti klausimo dėl nesąžiningos išlygos dėl delspinigių už įsipareigojimų neįvykdymą ir ją sukritikuoti³², tačiau, atrodo, nusprendė, kad nereikia *ex officio* kelti klausimo dėl sutartyje tarp šalių pagrindinėje byloje esančios arbitražo išlygos nesąžiningumo³³.

59. Atsižvelgiant į šiuo argumentus sunku suvokti, kaip vartotojų asociacijos įstojimas galėtų užtikrinti Direktyvoje 93/13 nustatytos vartotojų apsaugos veiksmingumą. Toks įstojimas nepalengvintų ir neįpareigotų teismo vertinti ginčijamos sutarties sąlygų nesąžiningumą.

60. Kadangi vartotojų apsaugos asociacijų vaidmuo, kurį jos gali atlikti įgyvendinant Direktyva 93/13 siekiamus tikslus, jokių būdu neturi būti ignoruojamas, jis pasireiškia, kaip tai matyti iš šios direktyvos 23 konstatuojamosios dalies, visiškai kitokiu lygmeniu ir kitokioje perspektyvoje, nei teismo atliekamas vaidmuo. Vartotojų apsauga teisėtai suinteresuotų asmenų ar organizacijų tiesioginiai ieškiniai dėl uždraudimo iš esmės yra prevencinio pobūdžio ir turi tikslą atgrasyti, taip pat nepriklausu nuo konkretaus individualaus ginčo³⁴.

61. Taigi Teisingumo Teismas priminė, kad Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalimi valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad egzistuočių tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią toliau taikyti nesąžiningas sąlygas sutartyse su vartotojais, ir kad, kiek tai susiję su šiuo klausimu, iš šios nuostatos 2 dalies matyti, kad minėtos priemonės apima asmenų arba organizacijų, turinčių teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, galimybę iškelti bylą teismuose, kad būtų nustatyta, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir prireikus jos būtų uždraustos³⁵.

62. Šiomis nuostatomis valstybės narės yra įpareigojamos leisti teisėtai suinteresuotoms vartotojų apsaugos asociacijoms pateikti savo ieškinį dėl nesąžiningų sąlygų. Tačiau Direktyvoje 93/13, kaip ir teisės aktuose, reglamentuojančiuose ieškinius dėl uždraudimo ginant vartotojų interesus³⁶, nėra nuostatų, reglamentuojančių galimą ar privalomą vartotojų apsaugos asociacijų vaidmenį esant konkrečioms su vartotoju susijusiems ginčams.

63. Todėl nenumačius vartotojų apsaugos asociacijai galimybės įstoti į teismo sprendimo arba galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą pagrindinėje byloje aptariamais nacionaliniais teisės aktais nepažeidžiamas Direktyva 93/13 siekiamų tikslų veiksmingumas.

32 — Taigi 2011 m. birželio 29 d. buvo nuspręsta, kad nereikia vykdyti sprendimo dalies, susijusios su delspinigių išieškojimu po 0,25 % nuo 309 eurų per dieną skaičiuojant nuo 2010 m. liepos 8 d. iki apmokėjimo dienos ir padengti vykdymo proceso išlaidas, susijusias su šia sprendimo dalimi.

33 — Direktyvos 93/13 priedo, kuriame pateikiamas orientacinis sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas, 1 dalies q punkte minimos sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas „panaikinti arba trukdyti vartotojo teisei pareikšti ieškinį arba naudotis bet kuria kita teisinės apsaugos priemone, ypač reikalaujant, kad vartotojas ginčus pavestų spręsti išskirtinai arbitražui, kuriam nėra taikomos teisės aktų nuostatos, nederamai apriboti jo turimus įrodymus arba skirti jam įrodinėjimo pareigą, kuri pagal taikytinus teisės aktus turėtų tekti kitai sutarties šaliai“.

34 — 2012 m. balandžio 26 d. Sprendimas *Invitel* (C-472/10, 37 punktą ir jame nurodyta teismų praktika). Taip pat žr. generalinio advokato L. Geelhoed išvados byloje, kurioje priimtas 2004 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Komisija prieš Ispaniją* (C-70/03, Rink. p. I-7999), 12 punktą.

35 — Minėto sprendimo *Invitel* 35 ir 36 punktai ir juose nurodyta teismų praktika.

36 — Iš tiesų įdomu pažymėti, kad 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/22/EB dėl ieškinių dėl uždraudimo ginant vartotojų interesus (OL L 110, p. 30) ir 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13 ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB (OL L 304, p. 64), taip pat nenumatyta galimybė vartotojų asociacijoms įstoti į konkretų ginčą.

64. Be to, reikia pridurti, kad, taikant pagrindinėje byloje aptariamus teisės aktus, asociacija gali tiesiogiai atstovauti tokiam vartotojui bet kokiame procese, įskaitant vykdymo procesą, kai vartotojas suteikia įgaliojimą. Kalbant apie galimybę, kad toks vartotojas nėra informuotas apie su juo susijusį procesą, tokia situacija negali sudaryti prielaidos aiškinti veiksmingumo principo taip, kad tokiomis aplinkybėmis juo būtų reikalaujama vartotojų apsaugos asociacijai pripažinti teisę įstoti į procesą laikinai pakeisti nesančią šio vartotojo gynybą, atsižvelgiant į tai, kad veiksmingumo principu nereikalaujama visiškai kompensuoti atitinkamo vartotojo absoliutaus neveiklumo³⁷.

65. Dar lieka ištirti, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paminėtos Chartijos nuostatos gali pakeisti šią išvadą.

66. Pirmiausia dėl Chartijos 38 straipsnio, kuriame nustatyta, kad „Sąjungos politika užtikrina aukštą vartotojų apsaugos lygį“, nors jis ir nenurodytas kaip vienas iš Chartijos išaiškinimuose nurodytų pavyzdžių³⁸, manau, kad tame straipsnyje, nors jis visiškai nesusijęs su tiesiogiai apibrėžta konkrečia teisine situacija, įtvirtintas principas, o ne teisė³⁹, todėl, remiantis Chartijos 52 straipsnio 5 dalimi, juo galima remtis tik Sąjungos teisės aktų, nagrinėjamu atveju Direktyvos 93/13, aiškinimo ir teisėtumo kontrolės atvejais.

67. Taigi, nors Direktyva 93/13 vartotojų apsaugos asociacijoms pripažįstamas teisėtas suinteresuotumas apsaugoti vartotojus pateikiant ieškinį teismuose, kad šie nustatytų, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir prireikus pasiekti, kad jos būtų uždraustos, šia direktyva minėtoms asociacijoms nesuteikiama teisė įstoti į procesą su tokiais vartotojais susijusiuose konkrečiuose ginčiuose, ir šiuo atveju Chartijos 38 straipsnis neįpareigoja minėtos direktyvos aiškinti taip, kad tokia teisė turi būti suteikta.

68. Dėl Chartijos 47 straipsnio primenu, kad jame numatyta teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, o tai reiškia, kad tam tikrais atvejais teisminė pagalba suteikiama tiems, kurie neturi pakankamai išteklių, jei ta pagalba reikalinga siekiant užtikrinti veiksmingą teisminę gynybą.

69. Taigi man atrodo sunku tvirtinti, kad atsisakymas leisti asociacijai įstoti į procesą ginant vartotoją jo ginče su pardavėju ar tiekėju yra šiuo 47 straipsniu užtikrinamos vartotojo teisės į veiksmingą teisinę gynybą pažeidimas, nes, kaip jau nurodžiau, pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo ginčiuose Direktyva 93/13 reikalaujami teismo, nagrinėjančio tokius ginčus, pozityvūs, su sutarties šalimis nesusiję veiksmai. Be to, vartotojų apsaugos asociacijos įstojimas taip pat negali būti prilygintas teisei pagalbai, kurią privaloma tam tikrais atvejais suteikti tiems, kurie neturi pakankamai išteklių, kaip tai suprantama pagal minėto 47 straipsnio 4 dalį.

70. Paskui, kalbant apie vartotojų apsaugos asociacijos galimybę šiomis aplinkybėmis remtis tuo pačiu 47 straipsniu, reikia konstatuoti, kad atsisakymas jai leisti įstoti į procesą, susijusį su vartotoju, nepažeidžia jos teisės į veiksmingą teisminę gynybą ginant savo, kaip tokio pobūdžio asociacijos, teises, ypač Direktyvos 93/13 7 straipsnio 2 dalimi suteiktą teisę pareikšti kolektyvinį ieškinį.

37 — Šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones* 47 punktą.

38 — Su Pagrindinių teisių chartija susijusiuose išaiškinimuose (OL C 2007, 303, p. 17) 25, 26 ir 37 straipsniai cituojami kaip Chartijoje pripažintų principų pavyzdžiai.

39 — Dėl sąvokų „teisės“ ir „principai“ skirtumų ir sąlygų, kuriomis galima tais principais remtis, daroma nuoroda į generalinio advokato P. Cruz Villalón išvados byloje *Association de médiation sociale* (C-176/12), šiuo metu nagrinėjamoje Teisingumo Teisme, 43 ir paskesnius punktus.

2. Direktyva 93/13 nedraudžiama vartotojų apsaugos asociacijoms pripažinti teisę įstoti į procesą

71. Atvirksčiai, kadangi Direktyva 93/13 nustatytas minimalus suderinimas, manau, kad valstybės narės, remdamosi jos 8 straipsniu, šios direktyvos taikymo srityje gali priimti ar palikti galioti griežtesnes nuostatas, neprieštaraujančias Sutarčiai, kad užtikrintų aukštesnį vartotojų apsaugos lygį ir kad nacionaliniais teisės aktais, kaip antai Slovakijos Civilinio proceso kodekso 93 straipsnio 2 dalimi, vartotojų apsaugos asociacijoms gali būti suteikta teisė įstoti į bylą iš esmės civiliniuose procesuose ir palaikyti vartotojus. Šios nuostatos taip pat neturėtų prieštarauti teismo sprendimui leisti, jeigu vartotojas su tuo sutinka, vartotojų apsaugos asociacijai įstoti ir į arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą.

72. Iš tiesų toks įstojimas į procesą gali būti laikomas atitinkančiu vartotojų apsaugą, kaip numatyta, be kita ko, Direktyvoje 93/13, ir būti šioje direktyvoje nenumatyta apsauga, kuri papildo pozityvius su sutarties šalimis nesusijusius teismo veiksmus, numatytus toje direktyvoje. Kaip pažymėjo asociacija HOOS, vartotojų asociacijų įstojimas į procesą gali lemti, kad teismas atkreips dėmesį į tam tikrą nacionalinę praktiką arba į sąlygas, kurias kiti nacionaliniai teismai laikė nesąžiningomis.

73. Be to, vartotojų asociacijų įstojimas į vykdymo procesą turėtų būti laikomas visiškai atitinkančiu lygiavertiškumo principą, nes leidimo įstoti tvarka ir sąlygos yra ne mažiau palankios už sąlygas, taikomas panašioms situacijoms, susijusioms su nacionaline teise. Kalbant apie pagrindinę bylą, atrodo, kad vartotojų apsaugos asociacijų įstojimo į procesą klausimas susijęs, remiantis Vykdymo kodekso 37 straipsniu, su asmenų, pageidaujančių dalyvauti bet kokioje vykdymo procedūroje, visuma, nesvarbu, koks jų statusas ar nurodyta sritis.

74. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui siūlau atsakyti, kad pagal Direktyvą 93/13, siejamą su Chartijos 38 ir 47 straipsnių nuostatomis, vartotojams suteikiama apsauga turi būti aiškinama taip, kad aplinkybėmis, kaip antai pagrindinėje byloje, ji nedraudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatos, kuria vartotojų apsaugos asociacijai neleidžiama įstoti į arbitražo teismo sprendimo priverstinio vykdymo procesą. Šiomis nuostatomis teismui taip pat nedraudžiama leisti tokiai asociacijai įstoti į arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą.

IV – Išvada

75. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Okresný súd Svidník* pateiktus prejudicinius klausimus:

Pagal 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvą 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais, siejamą su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 38 ir 47 straipsnių nuostatomis, būtent pagal jos 6 straipsnio 1 dalį, 7 straipsnio 1 dalį ir 8 straipsnį, vartotojams suteikiama apsauga turi būti aiškinama taip, kad aplinkybėmis, kaip antai pagrindinėje byloje, ji nedraudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatos, kuria vartotojų apsaugos asociacijai neleidžiama įstoti į arbitražo teismo sprendimo priverstinio vykdymo procesą. Šiomis nuostatomis teismui taip pat nedraudžiama leisti tokiai asociacijai įstoti į arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą.